

Mándy, Mészöly, Kertész

*A Magyartanárok Egyesületének 2003. április 5-i konferenciája
Mándy Iván, Mészöly Miklós és Kertész Imre életművével foglalkozott.*

Miert éppen ők? És miért együtt, egy konferencián? Jelentős kortárs epikusok, kétségte-
lenül. Bár már ehhez a megállapításhoz is lábjegyzet kívánkozik. Az 1995-ben meg-
halt Mándy Iván és a nemrég elhunyt Mészöly Miklós még kortársunk, ha távolodó-
ban is. Kertész Imre meg talán épp ellenkezőleg: ő most válik igazán kortársunkká. A szélesebb
körű ismertséget a legnagyobb irodalmi díj odaítélése hozta meg számára. Mostantól – egészen
pontosan 2002. október 5-től – nem lehet Kertész Imrét számon kívül hagyni. Természetesen
nem a legnagyobb magyar író lett a Nobel-díj által, „egycsapásra”, ahogyan a régebbi tanköny-
vek mondanák. Az irodalom nem sportverseny és nem a Guinness-rekordok ügye. A legnagyobb-
bat kijelölni: szellemtelen vállalkozás. De azt, hogy Kertész jelentős író, a legnagyobbak egyi-
ke – amit azért sokan tudtak a díj előtt is –, most már nem lehet kétségbe vonni. Hogy ott a he-
lye *Ottlik* és *Örkény* magasában, hogy csak két korábban meghalt kortársunkat említsem.

És ott a helye Mándy Ivánnak és Mészöly Miklósnak is.

Et utóbbi minősítés – vagyis hogy Mándy és Mészöly is a legnagyobbak közül való –
sokak számára szintén nem evidens. Számomra az. A három név egymást minősíti. Jelen-
tős kortárs epikusok, kétségtelenül.

Mindhárom író helyét mintegy a pálya szélén jelölték ki hajdan. Aztán mindhármuknak kiju-
tott díjából, elismerésekből. Olvasóik is vannak. Fontos tanulmányokat is írtak róluk. Sem Mé-
szölyt, sem Mándyt, sem Kertészt nem nekünk kell fölfedeznünk. De felhívni rájuk a figyelmet,
olvasni őket, beszélni róluk, beszélni arról, hogy hogyan közvetíthetők leendő olvasók száma-
ra, tanítani őket – ez feladatunk lehet. Vagy határozottabban fogalmazva: ez feladatunk.

Mándy, Mészöly, Kertész. Nem egy irányzat képviselői. Nem csoport, nem iskola.
Másról és máshogyan beszélnek.

Mándy a kallódó kisemberek, a málló falú lépcsőházak, a gangok, az elhagyott tárgyak
világában van otthon. Tárgyai, figurái személyes ismerőseink. Lassan, tűnődve kell ol-
vasni. A szöveg kihagyásait, sejtéseit kitöltve. Ráhangolódva arra a személyiségre, aki
ebben az esendő kisvilágban ismer magára. Ráhangolódva arra a személyiségre, aki rész-
véttel teli ironiával szemléli mindezt: minket, önmagát.

Mészöly szintén szereti a kis dolgokat. Ráfókuszál tárgyára. Erős fényben, éles, ke-
mény képeket láttat. A pannon tájban vagy akár csak a Csaba utcában ott lüktet, dolgo-
zik, rombol, jelen van az egész múlt. Tapintható és látható az ellentmondásos, kegyetlen,
groteszk magyar történelem. Az eltemetettnek vélt bűnök, hazugságok.

Mészöly esszenciálisra sűrített és rendkívül rétegzett prózája megdolgoztatja az olva-
sót. Kemény, súlyos dolog onnan nézni, úgy nézni, ahogyan ő néz. És katartikus hatású.

Kertész alapélménye, létezésének centruma a holokauszt. Mást tud róla, mint amit tudni
szokás. Az európai civilizáció mibenlétével meg az ember kilétének problémájával viasko-
dik. Önismereti leckéje már-már elviselhetetlen. De üzenete egyértelmű: szembe kell nézni
magunkkal, el kell viselni ezt a leckét. Emberi méltóságunknak tartozunk ezzel. És csak így,
e kataklizmán át vezet út tovább. Hőse, Köves Gyuri nem filozófus, távolról sem, de rákény-
szerül, hogy a legsúlyosabb kérdésekkel foglalkozzék. Az átlagos vagy átlag alatti gyerek-
emberből válik konok, szigorú értelmezővé. Nehezen, lassan vergődik ki a konvencionális
látásmód hálójából. Kertész nehézkes, rontott nyelvet teremt hőse számára. Ebből a nyelv-
ből is ki kell törnie hősének, hogy érthesse a világot és önmagát.

Mándy, Mészöly, Kertész. Konok igazmondók. Nagy emberek, nagy írók. Szükségünk
van rájuk.

Tamás Ferenc